धान्यविशेषैः शकटानि पूरयित्वा स्वगृहे समागच्छन्ति एवमत्रापि अहनि वृक्षाग्रेषु दृश्यमानानि फलानि रात्रौ न दृश्यन्ते। तथा सति सर्व्वाणि फलानि लुत्वा शकटे पूरयित्वा गृहेषु नीतानीति मुग्धानां बालानां प्रतिभासो भवति सोऽयं प्रतिभासोऽत्र अरण्यवर्णनार्थमुच्यते॥

एकोनविंशीमाह। "गामङ्गैष आक्रयति। दार्वङ्गैष उपावधीत्। वसन्नरण्यान्याᳬ सायम्। अक्रुक्षदिति मन्यते" इति। अपि च अरण्यान्यामहनि गाश्चारयन् गोपालः अङ्गशब्देन प्रियसम्बोधनवाचिना गामाक्रयति। यस्मिन्नाक्रानार्थे शब्दे गवां सङ्केतः कृतः तादृशस्य शब्दस्य उपलक्षकोऽयमङ्गशब्दः गोपालस्य शब्दं श्रुत्वा यतः कुतश्चिदपि गावः समागच्छन्त्येव तदिदमाश्चर्य्यम्। अपि च चित्रस्य निर्म्माता यस्तक्षा स एषः स्वापेक्षितं दारुकाष्ठमरण्यान्यामुपावधीत् छिनत्तीत्यर्थः। यस्य यादृशं काष्ठमपेक्षितं तस्य तादृशमस्ति इत्यपरमिदमाश्चर्य्यम्। तस्याश्चर्य्यस्य द्योतकोऽयमङ्गशब्दः; अङ्ग, हन्तेत्यर्थः। अपि च दीर्घयात्रासु मार्गे गच्छन्नरण्यान्यां सायंकाले यः पुमान् वसति सोऽयं महतो वृक्षस्याधस्ताद्वसन् बह्वन् बह्वन् पक्षिशब्दान् श्रुत्वा सेयमरण्यान्याक्रोशतीति मन्यते तदिदमन्यदाश्चर्य्यम्॥

अथ विंशीमाह। "न वा अरण्यानिर्हन्ति। अन्यश्चेन्नाभिगच्छति। स्वादोः फलस्य जग्ध्वा। यत्र कामं निपद्यते" इति। ये पुरुषास्तपश्चरितुमरण्यान्यां निवसन्ति तान् प्रति